

Sochy v budově A

1. Tzv. Augustus: hlava prince z julsko-klaudivské dynastie, nejspíš Gaia Caesara (20 př. Kr.-4 po Kr.), vnuka císaře Augusta + tělo z flaviovské doby.

Berlin, Altes Museum, Sk 343. Mramor, v. 2,02 m.

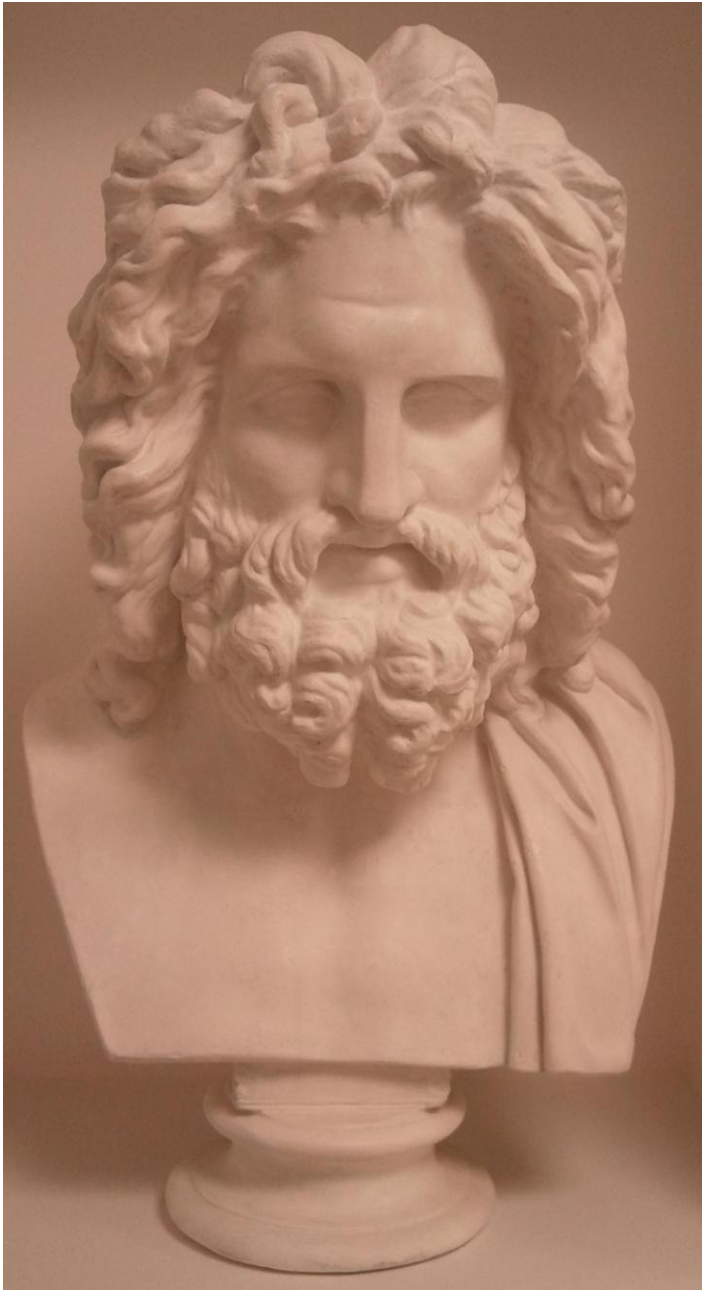
Místo nálezu neznámé, pro berlín. muzea zakoupeno v Paříži z francouzských sbírek r. 1865 (jako socha císaře Augusta).

Hlava: augustovská doba (typický prvek Augustova účesu – „klepeto“), torzo: 2. pol. 1. st. po Kr. (vláda Flaviovců: plastické modelování rozvířených třásní na krunýři).

Chybí prsty pravé ruky, levá ruka od zápěstí, meč visící na bandalíru po levém boku.

Jedná se o tzv. pasticcio: hlava s torzem spojeny v moderní době – snad v 18. st. nebo dříve, tehdy také doplněny z větší části ruce (nově vytvořeny) a spodní část nohou (vzata z jiné ant. sochy).

Socha je oděná v kovovém pancíři (typ *lorica musculata*), pod ním je vidět spodní vycpávkový oděv (*subarmalis*) s třásněmi (*pteryges*), dole vyčnívá ještě tunika. Na pancíři stojí uprostřed palladium (ochranný obraz Pallas Athény, přenesený do Říma z Tróje hrdinou Aeneem), kolem něj dvě tančící bohyně Victorie. Původní obuv neznámá (sandály k torzu nepatří).

2. Jupiter z Otricoli

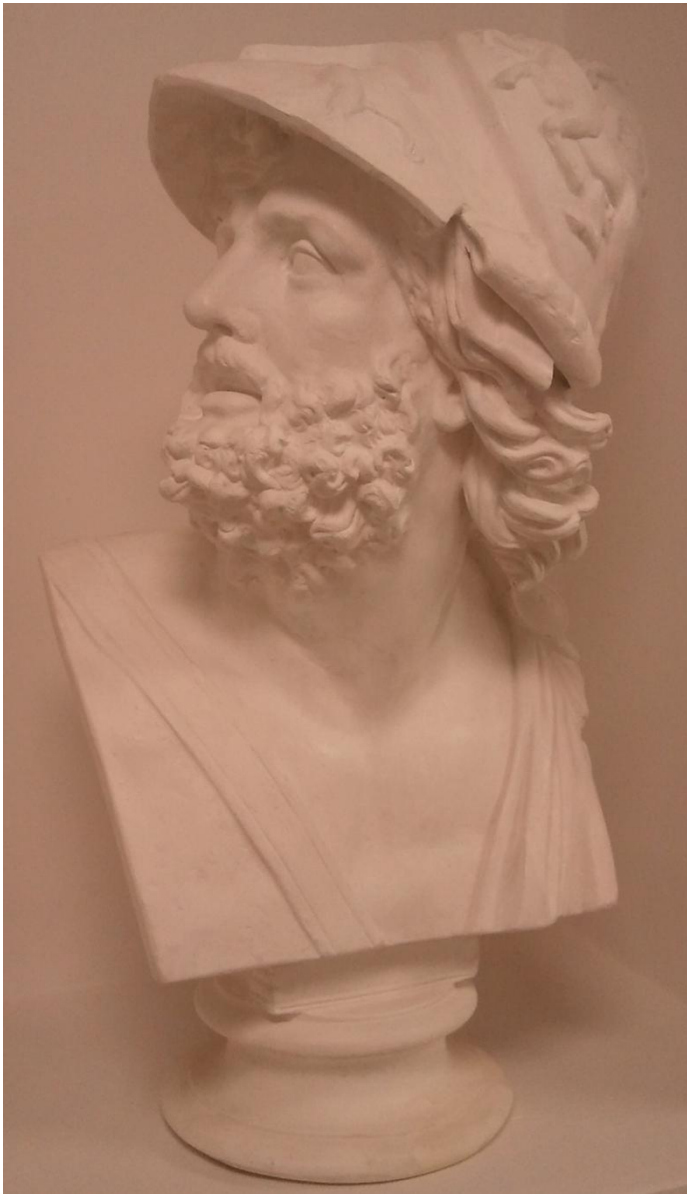
Musei Vaticani, Museo Pio-Clementino, Sala Rotonda, Inv. 257. Mramor, v. 53 cm.

Nalezeno r. 1782 při vykopávkách v Otricoli (ant. Otriculum; dn. kraj Umbria) vedených pod patronací papeže Pia VI. Za Napoleona odvezeno do Paříže.

Římská kopie z 1. st. po Kr. (nebo př. Kr.) podle řeckého originálu ze 4. st. př. Kr.

Hlava antická, po nálezu doplněna celá zadní část, krk a busta.

Jedná se o helénistický typ Dia, odlišný od klasického pojetí co do účesu i výrazu: má vlasy vyčesané nahoru z čela (anastolé – typická pro portréty Alexandra Velikého), je zobrazen jako starostlivý otec bohů a lidí. Podle některých názorů by mohlo jít o část kolosální sochy Jova z chrámu Kapitolské trojice v Otriculu, inspirované sochou Jova v kapitolském chrámu v Římě (vytvořená Řekem Apollóniém po požáru Kapitolu r. 83 př. Kr.), která sloužila jako vzor pro římská města.

3. Meneálos ze skupiny Pasquino

Musei Vaticani, Museo Pio-Clementino, Sala dei busti, Inv. 694. Mramor, v. 86 cm.

Nalezeno v 18. st. ve vile císaře Hadriana v Tivoli (ant. Tibur) u Říma.

Římská kopie ze 2. st. po Kr. podle řeckého originálu z 2. pol. 3. st. př. Kr.

Sousoší, k němuž busta patřila, se dochovalo v neúplných řím. kopiích; zobrazuje krále Meneláa nesoucího tělo mrtvého Achilleova druha Patrokla zabitého trójským Hektorem (scéna ze 17. zpěvu eposu *Ílias*): starší hrdina Meneláos má vousy a delší vlasy, mladší, bezvousý Patroklos je nahý, svlečený z Achilleovy zbroje. Název Pasquino byl dán Římany v raném novověku jedné z kopií, torzu nalezenému r. 1501 poblíž paláce Braschi v Římě, vystavenému tamtéž. Pasquino byl nejznámější římskou „mluvící sochou“, počínaje 16. stoletím promlouval formou satirických básní („pasquinate“), které se na něj v noci umísťovaly a byly namířené proti papežům a známým osobnostem veřejného života.

Sochy v budově B2

I. **Venuše Mélská**

Paris, Musée du Louvre, Ma 399. Mramor, v. 2,02 m.

Nalezena r. 1820 na řeckém ostrově Mélos (JZ část souostroví Kyklady), získána pro krále Ludvíka XVIII., jenž ji umístil v Louvru.

Řecký originál z doby před r. 100 př. Kr.

Nejspíš pův. polychromovaná, nedochovaly se kovové doplňky (šperky) a zejména obě ruce. Pův. póza zaujímaná bohyní je nejasná stejně jako případné atributy. Na podstavci se dochovaly zbytky podpisu sochaře.

Socha představuje bohyni lásky a krásy Afrodítu. Harmonický výraz obličeje a bohynin klid jsou ještě v duchu klasického umění, jsou tu známky stylu sochaře Práxitela (4. st. př. Kr.), složité postavení těla a umístění do trojrozměrného prostoru (socha není určena jen k čelnímu pohledu) je však helénistické.

II. Bojovník Borghese (tzv. gladiátor Borghese)

Paris, Musée du Louvre, Ma 527. Mramor, v. 1,99 m.

Nalezeno na zač. 17. st. na území přímořského města Anzio (ant. Antium) J od Říma; vykopávky vedl kard. Scipione Borghese, jenž sochu zařadil do svých sbírek; 1808 nuceně prodáno spolu s celou sbírkou Borghese Napoleonovi jeho švagrem Camillem Borghese, umístěno do Louvru.

Řecká práce z doby kol. r. 100 př. Kr. Autor Agásiás z Efezu, syn Dósitheův (signatura na opěrném kmeni).

Restaurováno v 17. st., tehdy přidána celá pravá ruka.

Socha zobrazuje energicky se bránícího pěšího bojovníka (snad proti jezdcí), pův. nesprávně identifikován jako gladiátor (Řekové gladiát. zápasy neměli); správně určen podle úchyty štítu na levé ruce. Ovlivnil sochaře Giana Lorenza Berniniho při tvorbě Davida (1623/4). Zřetelné jsou známky stylu sochaře Lýsippa ze Sikyónu (4. st. př. Kr., slavný díly z bronzu) a rovněž pergamské školy ze zač. 2. st. př. Kr.: lýsippovská je malá hlava, modelace muskulatury vychází z Lýsippa, ale je dovedená do extrému, pergamskému stylu odpovídá prudký pohyb v diagonále.

III. Sofoklés

Musei Vaticani, Museo Gregoriano Profano, Inv. 9973.

Mramor, v. 2,04 m.

Nalezen r. 1839 na statcích rodiny Antonelli na území města Terracina JV od Říma. Darován papeži Řehoři XVI., umístěn do sbírek v Lateránském paláci (Museo Gregoriano Profano), jež ve 2. pol. 20. st. přešly do Vatikánských muzeí.

Římská kopie z 1. st. po Kr. podle řeckého bronzového originálu z doby kol. r. 330 př. Kr.

Částečně restaurováno.

Zobrazení athénskému dramatika Sofoklea (497/6-406 př. Kr.) v elegantní, energické póze, téměř jakoby při nějakém veřejném projevu: je představen jako ideální, politicky zainteresovaný athénský občan; ve vlasech má stuhu upomínající na jeho kněžskou hodnost (Athéňané ho také po smrti ctili jako héra). Originál identifikován s bronzovou sochou, kterou dal Sofokleovi postavit vůdčí athénský politik Lykúrgos v Dionýsově divadle v Athénách spolu se sochami Aischyla a Eurípida.

IV. Marcus Claudius Marcellus (42-23 př. Kr.), zeť císaře Augusta.

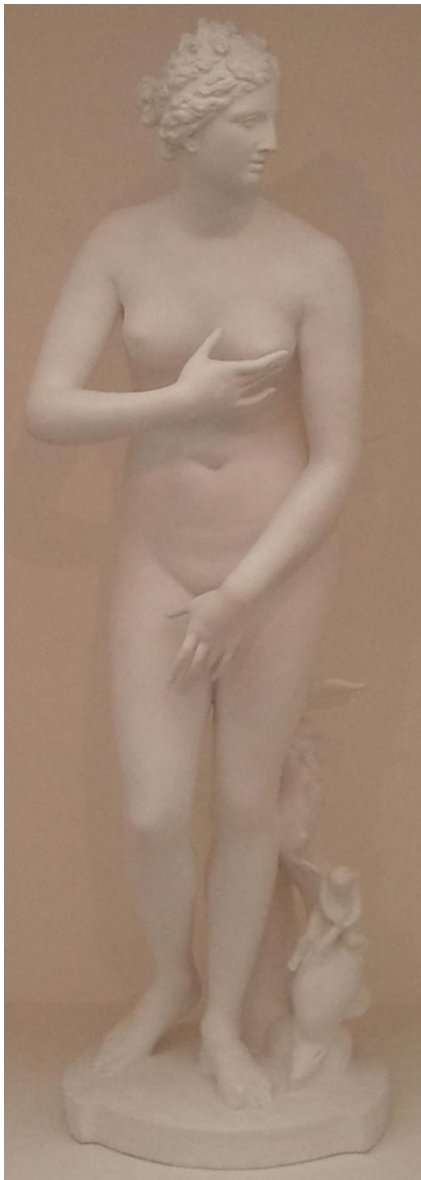
Paris, Musée du Louvre, Ma 1207. Mramor, v. 1,80 m.

Na k. 16. st. umístěn v zahradách papeže Sixta V. v Římě, v 17. st. zakoupen pro krále Ludvíka XIV. a přesunut do Versailles (Galerie des Glaces), Napoleon přemístil r. 1802 do Louvru.

Originál asi z r. 20 př. Kr. Autor Athéňan Kleomenés, syn Kleomenův (signatura na želvě).

Restaurováno v 17. st.

Jedná se o posmrtný portrét předčasně zemřelého manžela Augustovy dcery Lulie, syna Augustovy sestry Octavie. Je zobrazen v heroické nahotě, ve stylu řeckého klasického umění 5. stol., nese stopy stylu velkého athénské sochaře Polykleita; je zobrazen v póze sochy boha Herma, dochované v řím. kopii a známé jako Hermés Ludovisi, která zobrazuje boha v jeho funkci patrona výmluvnosti (Hermés Logios). Hermova socha tohoto typu byla pův. vytvořena jako památník Athéňanů padlých v prohrané bitvě u Koróneie r. 447 př. Kr. (Hermés byl průvodcem duší do podsvětí). Želva, upomínající na Hermův vynález lry z jejího krunýře, je rovněž atributem bohyně Venuše, pramáti rodu Luliů, z něž pocházel Augustus.

V. Venuše Medici

Firenze, Galleria degli Uffizi, Inv. 1914 n. 224. Mramor, v. 1,53 m.

Známa už kol. pol. 16. st., v 17. st. ve sbírkách villy Medici v Římě, ve 2. pol. 17. st. přenesena do Florencie pro velkovévodu toskánského Cosima III. de' Medici, umístěna v jeho sbírkách (Tribuna degli Uffizi). Odvezena do Paříže Napoleonem r. 1803, vrácena po jeho pádu r. 1815.

Kopie/verze originálu ze 3.-2. st. př. Kr.

Na podstavci je podpis sochaře Kleomena, syna Apollodóra z Athén, považovaný za jméno sochaře nebo kopisty anebo za podvrh z 18. st. Ruce s manýristicky protaženými prsty byly doplněny v 17. st. Stopy polychromie a pozlacení, nedochované kovové doplňky (náušnice).

Zobrazení je jednou z mnoha helénistických variací na sochu Afrodíty Knidské od Práxítela (vytvořena kol. r. 350 př. Kr.). Buď se jedná o samostatný, z Práxítela vyšlý typ, nebo o variantu podobné Venuše Kapitolské, také odvozené z Práxítelovy Afrodíty. Bohyně je zobrazena v cudném gestu (jako *Venus pudica*), jímž se snaží zakrýt nahotu, a zároveň tak na ni upozorňuje. Podpěra má formu Venušina atributu delfína s malým Amorem-Kupidem.

VI. Narkissos

London, Victoria and Albert Museum, N. 7560-1861.

Mramor se sádrovými doplňky, v. 0,99 m.

Nalezeno ve Florencii v 19. st., prodáno učenci a sběrateli Ottaviu Giglimu, od nějž r. 1861 koupeno pro londýnské muzeum.

Tělo: římská kopie řeckého helénistického originálu, hlava: asi 1564.

Restaurováno a doplněno v 16. st. prací florentského sochaře Valeria Cioliho (hlava je z jiného mramoru než tělo), v 19. st. doplněna zvednutá levá ruka a dnes odstraněná spodní část skály (na odlitku očividně ještě je).

Nejdřív připisováno Michelangelovi (pův. považováno za jeho ztracenou sochu Kupida), od 50.-60. l. 20. st. považováno za antické dílo.

Socha představuje scénu z báje o Narkissovi: Narkissos se vrací z lovu, odpočívá na skále (u nohou mu leží toulec, v pravé ruce drží nespecifikovaný předmět, v levé vzhledem k její poloze asi luk), je uchvácen svým odrazem na vodní hladině a zamiluje se do sebe;

podle úhlu natočení hlavy se zdá, že socha byla původně určena k výzdobě fontány.